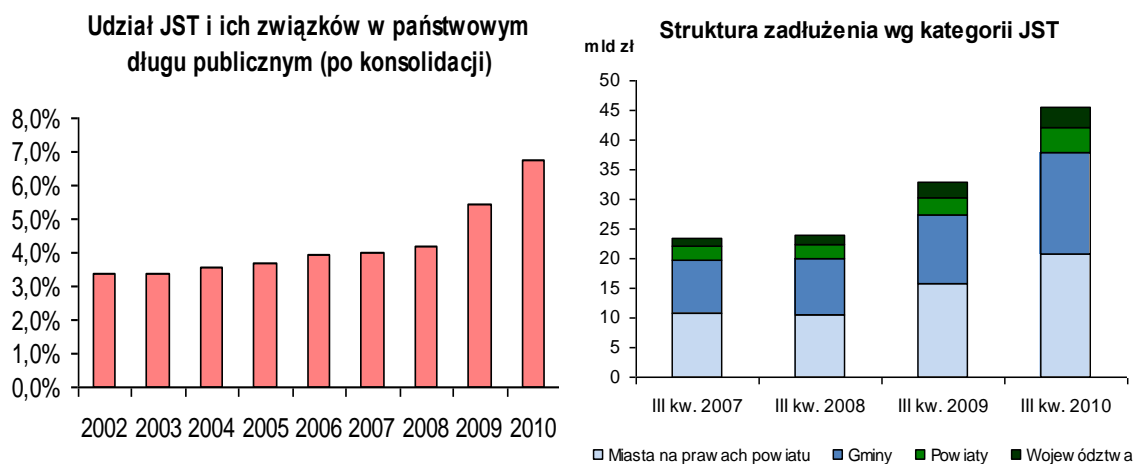

Zadłużenie samorządów:

szybki wzrost w miastach, niewielki wpływ projektów unijnych

- W latach 2007–2010 dynamika zadłużenia samorządów znacznie przewyższała dynamikę zadłużenia władz centralnych.
- Wśród jednostek samorządu terytorialnego najbardziej zadłużone są miasta wojewódzkie. By obejść obowiązujące limity zadłużenia wiele miast na prawach powiatu ukrywa swoje zadłużenie w spółkach komunalnych.
- Zadłużenie związane z projektami unijnymi tłumaczy tylko niewielką część zadłużenia samorządów.

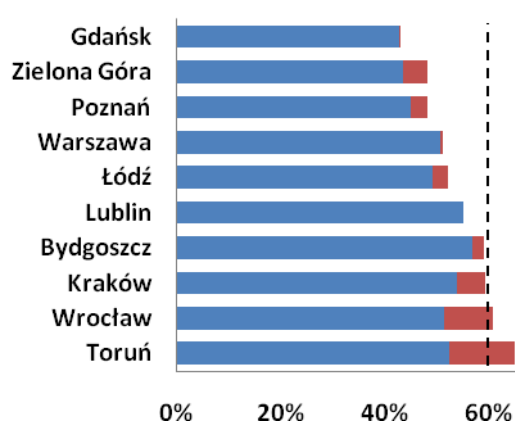
Rosnący dług publiczny Polski jest nie tylko skutkiem działań władz centralnych. Udział zadłużenia jednostek samorządu terytorialnego (JST) w państwowym długu publicznym w ostatnich latach systematycznie wzrastał. Od 2002 r., kiedy poziom zadłużenia JST i ich związków wynosił nieco ponad 12 mld zł, zobowiązania samorządów powiększyły się ponad czterokrotnie. Tym samym na koniec 2010 r. dług samorządów sięgnął ok. 55 mld zł, co stanowiło ponad 7 proc. państwowego długu publicznego. Ponadto należy podkreślić, że od 2004 r. dynamika zadłużenia JST przewyższała dynamikę zadłużenia rządu centralnego.

Największy udział w dęgu JST mają miasta na prawach powiatu. W III kwartale 2010 r. zadęczenie to stanowiło 46 proc. zadęczenia całkowitego samorządów i było nieproporcjonalne do udziału tej grupy w całkowitych wydatkach samorządów, które w 2010 r. wyniosły 26 proc. W tym samym okresie udział zadęczenia gmin to 38 proc., powiatów - 9 proc., a województw - 7 proc. Warto zwrócić również uwagę na szybki wzrost zadęczenia miast na prawach powiatu. W omawianym okresie wzrosło ono łącznie o 94 proc. Dynamika zadęczenia gmin była nieco wolniejsza (wzrost zadęczenia wyniósł 91 proc.). W powiatach wzrost ten sięgnął 80 proc., a w województwach przekroczył 120 proc., choć należy pamiętać, że województwa stanowią najmniejszy wycinek całkowitego zadęczenia JST.

Spośród miast na prawach powiatu głównym czynnikiem powodującym wzrost zadęczenia było kilkanaście największych ośrodków miejskich. Pod koniec 2010 r. poziom zobowiązań miast wojewódzkich sięgnął prawie 17 mld zł, co stanowiło ponad 94 proc. całkowitych zobowiązań miast na prawach powiatu oraz 31 proc. dęgu JST.

Relacja zobowiązań do dochodów (2010)

Źródło: Regionalna Izba Obrachunkowa

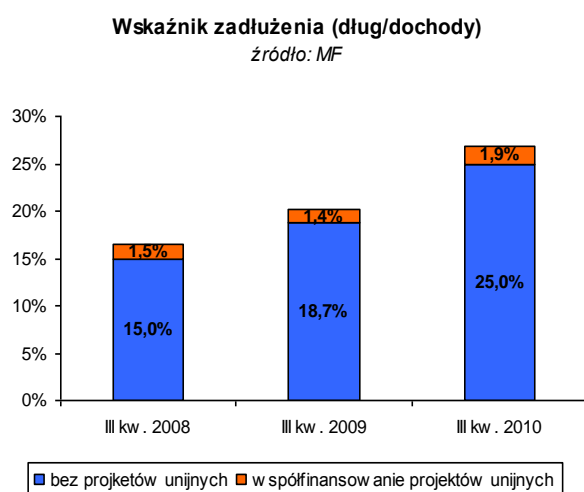
* Linia pionową oznaczono ustawową granicę 60 proc. poziomu zadęczenia do dochodów, kolorem czerwonym zaznaczono zadęczenie wyłączone z limitu - szacunki własne na podstawie budżetów miast i wieloletnich planów finansowych

Głównym wskaźnikiem pokazującym skalę zadęczenia JST jest relacja zobowiązań do dochodów. Obecnie obowiązuje limit zapisany w ustawie o finansach publicznych, który wynosi 60 proc. Z limitu tego wyłączone jest zadęczenie związane z realizowanymi przez samorzady projektami unijnymi. Po uwzględnieniu wyłączeń żadne z miast nie przekroczyło ustawowego limitu. Całkowity dęgu stanowi prawie 65 proc. rocznych dochodów Torunia. Inne miasta z najwyższym poziomem relacji zadęczenia do wykonanych dochodów w 2010 r. to Wrocław (60,7 proc.), Kraków (59,2 proc.),

Bydgoszcz (58,8 proc.) i Lublin (54,6 proc.).

Problemem, który w coraz większym stopniu dotyka duże miasta jest ukryte zadęczenie generowane poprzez tworzenie i zadęczenie spółek miejskich. Jak pokazują dane

przedstawione przez Instytut Kościuszki¹, ukryte zadłużenie występuje we wszystkich miastach wojewódzkich. Największy poziom ukrytych zobowiązań odnotowano w Poznaniu i Szczecinie, a niewiele mniejszy występuje w Bydgoszczy i Łodzi. Po uwzględnieniu zadłużenia spółek prawa handlowego znajdujących się w posiadaniu miast, trzy z nich (Szczecin, Bydgoszcz, Poznań) przekraczają 90 proc. relacji długu do dochodów, a aż osiem kolejnych miast przekracza 60 proc. Problem ukrytego zadłużenia jest nie tylko ważny z punktu widzenia stanu finansów publicznych, ale również w kontekście jawności i przejrzystości wydatków JST. Ponadto rosnący poziom zadłużenia jawnego i ukrytego stanowi kolejny sygnał ostrzegający przed nadmiernym zadłużaniem się samorządów.

Przedstawiciele władz lokalnych twierdzą, że muszą się zadłużać, by móc realizować programy unijne. Jednak według danych Ministerstwa Finansów większość przyrostu zadłużenia nie była związana ze współfinansowaniem projektów unijnych. Zadłużenie związane ze współfinansowaniem tych projektów wzrosło z 1 proc. dochodów JST w III kw. 2008 r. do 1,9 proc. dochodów JST w III kw.

2010 r. W tym samym czasie zadłużenie niezwiązane ze współfinansowaniem projektów unijnych wzrosło z 15,5 proc. do 25 proc. dochodów JST. Dane MF mogą zaniżać rzeczywistą wielkość długów zaciągniętych na sfinansowanie wkładu własnego w projektach unijnych, ponieważ 90 dni po zakończeniu projektu zadłużenie to przestaje być traktowane jako zadłużenie na współfinansowanie projektów unijnych. Niemniej, według danych Ministerstwa Rozwoju Regionalnego w całej 7-letniej perspektywie finansowej 2007-2013 samorzady będą potrzebowały łącznie ok. 26 mld zł na wkład własny we wszystkich realizowanych przez nie projektach unijnych. Tymczasem tylko w latach 2007-2010 samorzady zadłużyły się na ponad 35 mld zł.

* * *

¹ Więcej na temat metodologii badania w: Ł. Pokrywka (2011) *Monitoring zadłużenia miast wojewódzkich*, Instytut Kościuszki

WESPRZYJ FOR

Pomóż nam chronić Twoją wolność oraz promować prawdę i zdrowy rozsądek w dyskursie publicznym.

Misją Forum Obywatelskiego Rozwoju jest zmieniać świadomość Polaków oraz obowiązujące i planowane prawo w kierunku wolnościowym. Zdrowy rozsądek oraz wolnościowy punkt widzenia nie obronią się same. Potrzebują zaplanowanego, wyczerpanego i skutecznego wysiłku oraz Twojego wsparcia.

Jeśli jest Ci bliski porządek społeczny szanujący Twoją wolność i obawiasz się nierozsądnych decyzji polityków udających na Twój koszt Świętych Mikołajów, poprzyj nasze działania swoim darem pieniężnym. Twój dar umożliwia nam działalność oraz potwierdza słuszność i skuteczność naszego wysiłku.

Każda darowizna jest dla nas ważna. Potrzebujemy zwłaszcza regularnego wsparcia. Zachęcamy do dokonywania nawet niewielkich, lecz regularnych wpłat.

Już dziś pomóż nam chronić Twoją wolność - obdarz nas swoim wsparciem i zaufaniem.

Przelew na konto FOR

Fundacja Forum Obywatelskiego Rozwoju - FOR
Al. J.Ch. Szucha 2/4 lok. 20, 00-582 Warszawa
Numer konta: 68 1090 1883 0000 0001 0689 0629